

**PRAWA I OBOWIĄZKI RADY MINISTRÓW JAKO PODMIOTU
KIERUJĄCEGO WYKONANIEM BUDŻETU PAŃSTWA**

*The Rights and Obligations of the council of ministers as the entity
managing the implementation of the state budget*

ABSTRACT

The main topic of the essay is the rights and duties of the Council of Ministers as the entity that directs the execution of the budget of the Republic of Poland. At the beginning, the concept of the managerial function and its various elements were presented. An extensive part of the work is taken up by the characterization of the competencies of the Council of Ministers, which are included in the Constitution and the Law on Public Finance, such as: transferring planned expenditures, increasing planned expenditures from the general reserve and blocking planned expenditures. Finally, the question of the Council of Ministers' responsibility for the execution of the state budget is addressed, which involves parliamentary responsibility, constitutional responsibility, violation of public finance discipline and, in some cases, mismanagement.

Keywords: Council of Ministers, execution of the stage budget, management function

1. UWAGI WSTĘPNE

Wykonanie ustawy budżetowej to proces skomplikowany, dlatego zaangażowane w niego jest wiele podmiotów. Wśród nich centralne miejsce zajmuje Rada Mi-

nistrów. Oprócz niej należy wymienić także Prezesa Rady Ministrów, Ministra Finansów, dysponentów poszczególnych części budżetowych, dysponentów II i III stopnia oraz podmioty prowadzące bankową obsługę budżetu państwa.

Mnogość wykonawców budżetu skutkuje potrzebą wyznaczenia organów, które będą miały szczególną, kierowniczą rolę. Taką funkcję można przypisać zwłaszcza Radzie Ministrów i Ministrowi Finansów. O ile jednak ten drugi posiada najszersze prawa i obowiązki w zakresie kontroli budżetu, tak wydaje się, że to Rada Ministrów ma największe kompetencje w zakresie jego wykonywania⁵⁴. Rada Ministrów jest najważniejszym wykonawcą budżetu, któremu podporządkowane są inne podmioty.

Celem pracy będzie próba potwierdzenia zasadności tezy, że to Rada Ministrów zajmuje dominującą pozycję między innymi wykonawcami budżetu państwa. Z tak istotnym zadaniem powinna się wiązać również odpowiedzialność Rady Ministrów za wykonanie budżetu państwa. Aby dowieść tej tezy, analizie zostaną poddane trzy zagadnienia. Na początku zostanie scharakteryzowane miejsce Rady Ministrów wśród wykonawców budżetu państwa. Ponadto przedstawione zostaną kompetencje kierownicze rządu w zakresie wykonania budżetu państwa. Wreszcie, będzie poddana rozważaniom kwestia odpowiedzialności Rady Ministrów za wykonanie budżetu państwa.

2. MIEJSCE RADY MINISTRÓW WŚRÓD WYKONAWCÓW BUDŻETU PAŃSTWA

Wspomnianych we wstępie wykonawców budżetu można podzielić na pośrednich, bezpośrednich oraz podmioty prowadzące bankową obsługę budżetu państwa. Radę Ministrów należy zaliczyć do pierwszej z tych grup. Oznacza to, że jest organem kierującym wykonaniem budżetu, sprawuje nad nim kontrolę – choć w tej kwestii widoczna jest przewaga Ministra Finansów – i ogólny nadzór.

Jak już zostało wskazane wyżej, Rada Ministrów jest organem kierowniczym, realizuje zatem funkcję kierowniczą. Ta funkcja jest różnie definiowana. Wskazuje się na jej poszczególne elementy: planowanie, organizowanie, przewodzenie i kontrolowanie⁵⁵. W literaturze prawniczej kierowanie określa się jako „determinowanie przez Radę Ministrów treści działania podejmowanego przez inne organy [...] a także determinowanie momentu podejmowania przez nie rozstrzygnięć czy w ogóle sposobu funkcjonowania”⁵⁶. Kierowanie przez Radę Ministrów wykonywaniem budżetu powinno

⁵⁴ A. Hanusz, *Procedura budżetowa*, [w:] *Prawo finansowe*, red. *idem*, Warszawa 2022, s. 142.

⁵⁵ R. W. Griffin, *Podstawy zarządzania organizacjami*, Warszawa 1999, s. 35.

⁵⁶ P. Sarnecki, *Zakres działania i funkcje Rady Ministrów*, Kraków 2002, s. 230 i n.

więc polegać na oddziaływaniu w sprawach realizacji budżetu za pomocą dostępnych jej legalnych instrumentów na podległe jej organy⁵⁷. Mając to na uwadze, można przeanalizować poszczególne kompetencje kierownicze Rady Ministrów.

3. KOMPETENCJE KIEROWNICZE RADY MINISTRÓW W ZAKRESIE WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA

Rada Ministrów jest szczególnym wykonawcą budżetu. O tej wyjątkowości świadczy fakt, że jej uprawnienie do kierowania budżetem ma podstawę konstytucyjną. Zgodnie z art. 146 ust. 4 pkt 6 Konstytucji RP, Rada Ministrów „kieruje wykonaniem budżetu państwa oraz uchwała zamknięcie rachunków państwowych i sprawozdanie z wykonania budżetu”⁵⁸. Ustawa zasadnicza nie odwołuje się do żadnego z innych podmiotów w tym zakresie. Trzeba również dodać, że Konstytucja RP ustanawia domniemanie kompetencji na rzecz Rady Ministrów, przyznając jej prawo do decyzji w tych wszystkich sprawach polityki państwa, które nie są zastrzeżone dla innych organów państwowych⁵⁹. Zawarta w art. 146 ust. 2 regulacja niewątpliwie zwiększa kompetencje Rady Ministrów.

Przepisy dotyczące praw i obowiązków Rady Ministrów jako podmiotu kierującego wykonaniem budżetu państwa są zawarte także w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁶⁰. W myśl art. 159 u.f.p. „Rada Ministrów kieruje wykonaniem budżetu państwa”. Ponadto, zdaniem doktryny, ta kompetencja Rady Ministrów ma charakter sprawowania ogólnego nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa oraz wyznaczania ogólnego kierunku postępowania podmiotom bezpośrednio pobierającym i wydatkującym dochody publiczne⁶¹. Warto zwrócić także uwagę na art. 160 u.f.p. Rada Ministrów zobowiązana jest do wydania rozporządzenia określającego organy administracji rządowej uprawnione do dokonywania określonych rodzajów wydatków. Ponadto może wskazać wytyczne dotyczące szczegółowego sposobu dokonywania tych wydatków, szczegółowego sposobu i terminów sporządzania informacji

⁵⁷ J. Kuciński, *Rada Ministrów in corpore jako organ kontrolowany przez Sejm - rozważania konstytucyjnoprawne. Część II, Działalność Rady Ministrów in corpore przedmiotem kontroli sejmowej*, Warszawa 2019, s. 23.

⁵⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. poz. 483 ze zm.), dalej jako: Konstytucja RP.

⁵⁹ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2021 s. 333 i n.

⁶⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. poz. 1240 ze zm.), dalej jako: ustawa o finansach publicznych lub u.f.p.

⁶¹ P. Mańczyk, Komentarz do artykułu 159 u.f.p., [w:] Z. Ofiarski, *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Warszawa 2020.

z wykonania tych wydatków i jednostki obowiązanie do ich sporządzania oraz warunków zaciągania zobowiązań w ramach wydatków planowanych w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa. Te i inne rozwiązania ustawowe harmonizują, niejako doprecyzowują regulację konstytucyjną. Ponadto doskonale oddają istotę funkcji kierowniczej Rady Ministrów. Omawiana funkcja jest zauważalna podczas dokonywania zmian w trakcie wykonywania budżetu państwa. Uważa się, że na ten proces składają się trzy instrumenty finansowo-prawne: przeniesienie planowanych wydatków, zwiększenie planowanych wydatków z rezerwy ogólnej lub rezerwy celowych oraz blokowanie planowanych wydatków.

Rada Ministrów może przenosić planowane wydatki w przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego na terytorium państwa lub jego części. Dokonuje tego w drodze rozporządzenia. Jest uprawniona do przenoszenia planowanych wydatków budżetowych między częściami i działami budżetu państwa w celu realizacji zadań wynikających z przepisów dotyczących wprowadzenia tego stanu. Należy wskazać, że problematyka stanów nadzwyczajnych została uregulowana także w Konstytucji RP, co świadczy o jej istotnym charakterze. Ponownie zatem ustawa o finansach publicznych uzupełnia kompetencje Rady Ministrów, które zostały zawarte w ustawie zasadniczej. Można więc uznać, że regulacje art. 180 u.f.p. podkreślają wyjątkowy status Rady Ministrów. Warto też dodać, że Rada Ministrów może przenosić planowane wydatki budżetowe w przypadku stanu zagrożenia epidemicznego. Takie uprawnienie wydaje się być dość ważne zwłaszcza w obecnej rzeczywistości. Rada Ministrów korzystała już z tego prawa⁶².

Trzeba wreszcie podkreślić nadzorczą rolę Rady Ministrów podczas przenoszenia wydatków przez ministrów będących dysponentami więcej niż jednej części budżetowej. O podjętych decyzjach w zakresie *virement* ministrowie informują niezwłocznie Radę Ministrów. Mogą one jednak zostać przez nią uchylone⁶³. To przykład jej dominującej i kierowniczej pozycji wśród innych wykonawców budżetu państwa. Trzeba także wspomnieć o art. 193 ust. 3 u.f.p. Rada Ministrów posiada kompetencję do uchylenia decyzji Ministra Finansów w sprawie przeniesienia między częściami i działami budżetu państwa wydatków przeznaczonych na realizację programów finansowych

⁶² Zob. np. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-rozporzadzenia-rady-ministrow-w-sprawie-przeniesienia-planowanych-wydatkow-budzetowych-okreslonych-w-ustawie-budzetowej-na-rok-2023>, (dostęp 28.12.2022).

⁶³ A. Hanusz, *op. cit.*, s. 148.

z udziałem środków europejskich. To kolejny sposób sprawowania nadzoru przez rząd nad wykonywaniem budżetu państwa.

Rada Ministrów ma szerokie kompetencje w zakresie zarządzania rezerwą ogólną. Najpierw trzeba zaznaczyć, że cechą charakterystyczną tej rezerwy budżetowej jest brak wskazania jej jakiegokolwiek przeznaczenia. O tym, na co zostaną pokryte zgromadzone w niej środki budżetowe, decyduje właśnie Rada Ministrów. Inne podmioty nie mogą dysponować rezerwą ogólną, chyba że Minister Finansów lub Prezes Rady Ministrów zostaną do tego upoważnieni w drodze rozporządzenia (zgodnie z art. 155 ust. 2 u.f.p.). W ten sposób Rada Ministrów realizuje funkcję kierowniczą, ale także poniekąd kontroluje innych wykonawców budżetu państwa. Ponadto Rada Ministrów może przenosić wydatki z jednej podziałki klasyfikacyjnej do innej.

Kolejnym uprawnieniem jest blokowanie wydatków przez Radę Ministrów. Tę kompetencję dzieli ona z Ministrem Finansów. Należy zauważyć, że zakres blokowania planowanych wydatków budżetowych przez Radę Ministrów jest szerszy od zakresu blokowania planowanych wydatków przez Ministra Finansów⁶⁴. Ponownie zatem można dostrzec przewagę rządu w procesie wykonywania budżetu państwa. Dla Rady Ministrów wystarczającą przesłanką do blokady wydatków będzie bowiem zagrożenie realizacji ustawy budżetowej. Czynniki, które mogą doprowadzić do tego stanu są chociażby: załamanie się koniunktury gospodarczej, skutkujące niemożnością zrealizowania planowanych dochodów budżetowych, albo uchwalanie nierealistycznej ustawy budżetowej⁶⁵. W ramach tego prawa Rada Ministrów może wstrzymać przekazywanie środków na realizację zadań finansowych z budżetu państwa lub zakazać dysponowania częścią lub całością planowanych wydatków. Blokowanie następuje na czas oznaczony, okresowy lub obowiązuje do końca roku.

Rada Ministrów posiada także inne kompetencje. Dla przykładu, zgodnie z art. 80 ust. 3 u.f.p., Rada Ministrów upoważnia Ministra Finansów do zaciągnięcia pożyczki lub kredytu w drodze umowy, gdy jest wymagane, aby organem działającym w imieniu pożyczkobiorcy była Rada Ministrów. Może ponadto sporządzać wykaz wydatków niewygasających z końcem roku budżetowego. Takie uprawnienie stanowi niejako przewyżczenie ograniczeń wynikających z jednoroczności budżetu⁶⁶. Rada Ministrów

⁶⁴ *Ibidem*, s. 144.

⁶⁵ C. Kosikowski, E. Ruśkowski, *Finanse publiczne*, Warszawa 2003, s. 344.

⁶⁶ J. Stankiewicz, *Wykonywanie budżetu państwa po upływie roku budżetowego*, [w:] *Finanse publiczne i prawo finansowe – realia i perspektywy zmian*, red. L. Etel, M. Tyniewicki, Białystok 2012, s. 202.

uchwala też zamknięcie rachunków państwowych, o czym była mowa już wyżej. To kolejne kompetencje, które zdają się podkreślać jej istotną pozycję wśród wykonawców budżetu państwa. Ponadto ciąży na niej obowiązek przedstawienia sprawozdania z wykonania budżetu. Warto tej kwestii przyjrzeć się osobno, przy okazji analizując odpowiedzialność, którą Rada Ministrów ponosi za wykonanie budżetu.

4. ODPOWIEDZIALNOŚĆ RADY MINISTRÓW ZA WYKONANIE BUDŻETU PAŃSTWA

Już teraz warto zaznaczyć, że Rada Ministrów może ponosić odpowiedzialność parlamentarną i konstytucyjną. Istota odpowiedzialności parlamentarnej polega na tym, że rząd ponosi odpowiedzialność w związku ze sprawowaniem swoich funkcji, także funkcji kierowniczej, przed Sejmem. Ta odpowiedzialność ma z reguły charakter solidarny i subiektywny. Odpowiedzialność konstytucyjna sprowadza się zaś do tego, że członkowie Rady Ministrów ponoszą odpowiedzialność, jeżeli dopuszczą się naruszenia Konstytucji lub ustaw bądź popełnią przestępstwo w związku z zajmowanym stanowiskiem⁶⁷. Cechuje się obiektywizmem i ma charakter indywidualny.

Podstawą do ponoszenia odpowiedzialności przez Radę Ministrów jest art. 226 Konstytucji RP. Rada Ministrów w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego przedkłada Sejmowi sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej wraz z informacją o stanie zadłużenia państwa. Temu obowiązkowi jest poświęcony także art. 182 ust. 2 u.f.p. Zgodnie z jego treścią, Rada Ministrów przedstawia Sejmowi i Najwyższej Izbie Kontroli w terminie do 31 maja roku następnego roczne sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej. To kontrola następcza, w ramach której rząd ponosi właśnie odpowiedzialność konstytucyjną lub parlamentarną.

Odpowiedzialność parlamentarna ma charakter subiektywny, zależny od poglądów większości w Sejmie⁶⁸. Może odnosić się do całej Rady Ministrów, a czasami także do jej poszczególnych członków. Jest to także odpowiedzialność polityczna. Wiąże się z prawem do oceny działalności Rady Ministrów. W wypadku wykonania budżetu Sejm będzie oceniał sposób, w jaki budżet został wykonany oraz rezultat jego wykonania.⁶⁹ Przejawem dezaprobaty Sejmu dla polityki Rady Ministrów będzie np.

⁶⁷ L. Garlicki, *op. cit.*, s. 327.

⁶⁸ J. Kuciński, *Odpowiedzialność parlamentarna Rady Ministrów i jej członków przed Sejmem na gruncie Konstytucji RP z 1997 roku – aspekty prawnoustrojowe*, „Państwo Prawne” 2016, nr 1, s. 4.

⁶⁹ A. Hanusz, *op. cit.*, s. 153.

odrzućcie rządowego projektu ustawy, podjęcie uchwały o wotum nieufności lub odmowa udzielenia absolutorium. Dla kontroli wykonywana budżetu państwa to właśnie ostatnie z wymienionych uprawnień jest szczególnie istotne.

Absolutorium jest aktem Sejmu, uznającym na podstawie sprawozdania działalność finansową organu wykonawczego. Warto zaznaczyć, że Sejm może odmówić udzielenia absolutorium, co nie będzie rodzić negatywnych konsekwencji prawnych dla Rady Ministrów. Przepisy obowiązującej konstytucji nie przewidują bowiem żadnych skutków prawnych wynikających zarówno z udzielenia absolutorium, jak i negatywnej oceny działalności rządu w sferze wykonywania ustawy budżetowej⁷⁰. To zagadnienie nie jest w ogóle poruszone w polskim systemie prawnym. Wydaje się, że istnieje potrzeba, aby odmowa udzielenia absolutorium rodziła jednak skutki prawne. Rada Ministrów jest organem kierującym wykonaniem budżetu i choć teoretycznie ponosi odpowiedzialność parlamentarną za całokształt jego wykonania, to w rzeczywistości nie może liczyć się z poważnymi konsekwencjami. Takie zjawisko niewątpliwie umacnia jej pozycję wśród innych wykonawców budżetu państwa.

Nie oznacza to oczywiście, że członkowie Rady Ministrów nie poniosą odpowiedzialności konstytucyjnej, jeżeli dopuszczą się naruszenia Konstytucji lub ustaw bądź popełnią przestępstwo w związku z zajmowanym stanowiskiem. W takiej sytuacji może dojść do złożenia wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej. Jednym z celów postępowania związanego z tą odpowiedzialnością jest podjęcie działań zapobiegawczych w stosunku do osób pełniących kierownicze funkcje w państwie⁷¹. Organem decydującym o pociągnięciu do odpowiedzialności jest Sejm, zaś sprawę rozstrzyga Trybunał Stanu. Warto zaznaczyć, że z odpowiedzialności konstytucyjnej korzysta się niezwykle rzadko⁷². Nie wystąpiła ona pod rządami obecnej konstytucji⁷³.

Ponadto członkowie Rady Ministrów ponoszą odpowiedzialność na podstawie ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych z dnia 17 grudnia 2014 r.⁷⁴. Wskazana w tej ustawie odpowiedzialność – podobnie jak odpowiedzialność konstytucyjna – ma charakter indywidualny. Dotyczy między innymi osób,

⁷⁰ J. Juchniewicz, *Kilka pytań o absolutorium*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2014, nr 2, s. 5.

⁷¹ M. Barański, *Odpowiedzialność konstytucyjna w Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] M. Barański, A. Czyż, *Sądownictwo konstytucyjne w państwach Grupy Wyszehradzkiej: perspektywa politologiczno-prawna*, Katowice 2015, s. 3.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ L. Garlicki, *op. cit.*, s. 327.

⁷⁴ Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 r. poz. 114 ze zm.).

które wchodzi w skład organu wykonującego budżet. Gdy naruszają dyscyplinę finansów publicznych, można w stosunku do nich orzec upomnienie, nagane, karę pieniężną oraz zakaz pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi. Z perspektywy wykonywania i kierowania budżetem państwa to ostatnia z tych kar wydaje się najbardziej dotkliwą. W literaturze podkreśla się jednak, że kara zakazu pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi należy do rzadkości⁷⁵. Właściwymi do orzekania tych kar są m.in. międzyresortowe komisje. Choć instytucja odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych posiada wady – jak chociażby nieefektywny katalog kar – to nadal ma istotne znaczenie⁷⁶. Pozwala kontrolować podmioty wykonujące budżet państwa i karać je, gdy naruszają w tym procesie dyscyplinę finansów publicznych.

Z kwestią naruszenia dyscypliny finansów publicznych wiąże się również zagadnienie niegospodarności. Jest to postępowanie sprzeczne z zasadami prawidłowej gospodarki. Kryterium gospodarności mocno koresponduje z zasadami gospodarowania środkami publicznymi, wyrażonymi w ustawie o finansach publicznych. Trzeba jednak zauważyć, że zawarty w ustawie o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych katalog czynów nie zawiera deliktu, który polega na naruszeniu tych zasad⁷⁷. Pewne naruszenia dyscypliny finansów publicznych można jednak wiązać z niegospodarnością⁷⁸. Należy też zasygnalizować, że pojęcie niegospodarności jest jedną z przesłanek blokowania planowanych wydatków przez Ministra Finansów i występuje również na gruncie Kodeksu karnego w art. 296⁷⁹.

5. UWAGI KOŃCOWE

Rada Ministrów to bez wątpienia jeden z dominujących wykonawców budżetu państwa. O jej randze świadczy fakt, że uprawnienia kierownicze rządu w zakresie wykonywania budżetu mają podstawę konstytucyjną. Ważny status Rady Ministrów potwierdzają także prawa i obowiązki o charakterze kierowniczym, które zostały zawarte w ustawie o finansach publicznych.

⁷⁵ A. Kościńska-Paszowska, Komentarz do artykułu 31 u.o.n.d.f.p., [w:] A. Kościńska-Paszowska, *Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Komentarz*, Warszawa 2021.

⁷⁶ A. Talik, *Dyscyplina finansów publicznych - zagadnienia wprowadzające*, „Finanse Komunalne” 2015, nr 7.

⁷⁷ R. Kujawiński, *Działalność Kontrolna Najwyższej Izby Kontroli – wnioski na tle praktyki organu kontroli jako zawiadamiającego o podejrzeniu naruszenia dyscypliny finansów publicznych*, „Finanse Komunalne” 2015, nr 9.

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r. poz. 553 ze zm.).

Obecny system prawny przypisuje Radzie Ministrów wiodącą rolę w kierowaniu wykonaniem budżetu państwa. Z tak ważnym zadaniem powinna się wiązać także możliwość wyegzekwowania odpowiedzialności w przypadku nierzetelnego kierowania wykonaniem budżetu państwa i naruszaniem prawa przez Radę Ministrów. Choć istnieje kilka mechanizmów, które mogłyby nakładać na wykonawców budżetu poważne konsekwencje w przypadku naruszenia Konstytucji RP i ustaw, to w literaturze dostrzega się wadliwość tych rozwiązań. Należy je zatem ocenić krytycznie.

BIBLIOGRAFIA

1. Barański M., *Odpowiedzialność konstytucyjna w Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] M. Barański, A. Czyż, *Sądownictwo konstytucyjne w państwach Grupy Wyszehradzkiej: perspektywa politologiczno-prawna*, Katowice 2015.
2. Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2021.
3. Griffin R. W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, Warszawa 1999.
4. Hanusz A., *Procedura budżetowa*, [w:] *Prawo finansowe*, red. A. Hanusz, Warszawa 2022.
5. Juchniewicz J., *Kilka pytań o absolutorium*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2014, nr 2.
6. Kosikowski C., Ruśkowski E., *Finanse publiczne*, Warszawa 2003.
7. Kościńska-Paszkowska A., *Komentarz do artykułu 31*, [w:] A. Kościńska-Paszkowska, *Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Komentarz*, Warszawa 2021.
8. Kuciński J., *Odpowiedzialność parlamentarna Rady Ministrów i jej członków przed Sejmem na gruncie Konstytucji RP z 1997 roku – aspekty prawnoustrojowe*, „Państwo Prawne” 2016, nr 1.
9. Kuciński J., *Rada Ministrów in corpore jako organ kontrolowany przez Sejm - rozważania konstytucyjnoprawne. Część II Działalność Rady Ministrów in corpore przedmiotem kontroli sejmowej*, Warszawa 2019.
10. Kujawiński R., *Działalność Kontrolna Najwyższej Izby Kontroli – wnioski na tle praktyki organu kontroli jako zawiadamiającego o podejrzeniu naruszenia dyscypliny finansów publicznych*, „Finanse Komunalne” 2015, nr 9.

10. Mańczyk P., *Komentarz do artykułu 159*, [w:] Z. Ofiarski, *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Warszawa 2020.
11. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przeniesienia planowanych wydatków budżetowych, określonych w ustawie budżetowej na rok 2023 - <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-rozporzadzenia-rady-ministrow-w-sprawie-przeniesienia-planowanych-wydatkow-budzetowych-okreslonych-w-ustawie-budzetowej-na-rok-2023>.
12. Samecki P., *Zakres działania i funkcje Rady Ministrów*, Kraków 2002.
13. Stankiewicz J., *Wykonywanie budżetu państwa po upływie roku budżetowego*, [w:] *Finanse publiczne i prawo finansowe – realia i perspektywy zmian*, red. L. Etel, M. Tyniewicki, Białystok 2012.
14. Talik A., *Dyscyplina finansów publicznych - zagadnienia wprowadzające*, „Finanse Komunalne” 2015, nr 7.